

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง ตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียน สาขาอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาลัทธิอัตถิภาวนิยม และการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยสถิติทดสอบที (t-test) ระหว่างครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สาขาอาชีพ ใน 6 ด้าน
 - 2.1 จุดมุ่งหมายทางการศึกษา
 - 2.2 หลักสูตร
 - 2.3 บทบาทครู
 - 2.4 บทบาทผู้เรียน
 - 2.5 กระบวนการเรียนการสอน
 - 2.6 การประเมินผล
- ตอนที่ 3 สภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขาอาชีพและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขาอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาลัทธิอัตถิภาวนิยม จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา
- ตอนที่ 4 สภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษา ที่เปิดสอนสาขาอาชีพที่สอดคล้องกับแนวปรัชญาการศึกษาลัทธิอัตถิภาวนิยมจากการสังเกตการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้นำเสนอในรูปตารางที่ 3-4 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของสถานภาพครูผู้สอน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ และสาขาวิชาชีพที่สอน

สถานภาพ	ความถี่ (N = 62)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	21	33.87
หญิง	41	66.13
อายุ		
21 - 30 ปี	12	19.35
31 - 40 ปี	13	20.97
41 - 50 ปี	21	33.87
51 - 60 ปี	13	20.97
61 ปีขึ้นไป	3	4.84
วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	35	56.45
ปริญญาตรี	26	41.94
สูงกว่าปริญญาตรี	1	1.61
ประสบการณ์การสอนนักศึกษาผู้ใหญ่		
1 - 5 ปี	18	29.03
6 - 10 ปี	28	45.16
11 - 15 ปี	6	9.68
15 ปีขึ้นไป	10	16.13

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สถานภาพ	ความถี่ (N = 62)	ร้อยละ
สาขาวิชาชีพที่สอน		
ตัดเสื้อ	8	12.90
ช่างไฟฟ้า	6	9.68
พิมพ์ตัด	4	6.45
ดอกไม้สด ดอกไม้ประดิษฐ์	14	22.58
งานเขียน	2	3.23
งานปักสะตัง	2	3.23
อาหารและขนม	10	16.13
งานฝีมือ งานปูน	1	1.61
ช่างซ่อมเครื่องยนต์	4	6.45
งานฝีมือ งานไม้	4	6.45
งานออกแบบเสื้อผ้า	2	3.23
งานเพ้นส์สี	1	1.61
ดนตรีไทย, สากล	4	6.45

จากตารางที่ 3 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนวิชาชีพ ส่วนมาก เป็นเพศหญิง จำนวน 41 คน หรือร้อยละ 66.13 เป็นเพศชาย จำนวน 21 คน หรือร้อยละ 33.87

อายุ ของกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนวิชาชีพ ส่วนมากอยู่ในระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 21 คน หรือร้อยละ 33.87 รองลงมาคือ อายุ 31-40 ปี และ 51-60 ปี จำนวน 13 คน หรือร้อยละ 20.97 น้อยที่สุดคือ อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน หรือร้อยละ 4.84

วุฒิการศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนวิชาชีพ ส่วนมากต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 35 คนหรือร้อยละ 56.45 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 26 คนหรือร้อยละ 41.94 น้อยที่สุด คือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 คน หรือร้อยละ 1.61

ประสบการณ์การสอนนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพของกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนวิชาชีพ ส่วนมากอยู่ในระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 28 คนหรือร้อยละ 45.16 รองลงมาคือ 1-5 ปี จำนวน 18 คน หรือร้อยละ 29.03 น้อยที่สุดคือ 11-15 ปี จำนวน 6 คน หรือร้อยละ 9.68

สาขาวิชาชีพที่สอนของกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนวิชาชีพ ส่วนมากสอนวิชาช่างดอกไม้สด ดอกไม้ประดิษฐ์ จำนวน 14 คนหรือร้อยละ 22.56 รองลงมาคือวิชาอาหารและขนม จำนวน 10 คน หรือร้อยละ 16.13 วิชาตัดเสื้อ จำนวน 8 คน หรือร้อยละ 12.90 วิชาช่างไฟฟ้า จำนวน 6 คน หรือร้อยละ 9.68 และน้อยที่สุดคือ งานฝีมือ งานปูนและงานปั้นสี จำนวน 1 คน หรือร้อยละ 1.61

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของสถานภาพนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสาขาวิชาชีพที่เรียน

สถานภาพ		ความถี่ (N = 267)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	92	34.50
	หญิง	175	65.50
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	74	27.71
	20 - 24 ปี	52	19.48
	25 - 29 ปี	50	18.73
	30 - 34 ปี	54	20.22
	35 - 39 ปี	22	8.24
	40 ปีขึ้นไป	15	5.62

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สถานภาพ	ความถี่ (N = 267)	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา		
ประถมศึกษา	46	17.23
มัธยมศึกษา, ปวช.	140	52.44
อนุปริญญา, ปวส., ป.กศ.สูง, ปวท.	18	6.74
ปริญญาตรี	58	21.72
สูงกว่าปริญญาตรี	5	1.87
อาชีพ		
รับราชการ	58	21.72
เกษตรกรรม	6	2.25
ทำธุรกิจส่วนตัว	23	8.61
รับจ้างทั่วไป	24	8.99
ค้าขาย	11	4.12
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	21	7.87
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	124	46.44
สาขาวิชาชีพที่เรียน		
ตัดเสื้อ	52	19.48
ช่างไฟฟ้า	23	8.61
พิมพ์ดีด	31	11.61
ดอกไม้สด ดอกไม้ประดิษฐ์	36	13.48
งานเขียน	10	3.75
งานปักสะดึง	13	4.87
อาหารและขนม	30	11.24
งานฝีมือ งานปูน	10	3.75

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สถานภาพ	ความถี่ (N = 267)	ร้อยละ
ช่างซ่อมเครื่องยนต์	14	5.24
งานฝีมือ งานไม้	12	4.49
งานออกแบบเสื้อผ้า	12	4.49
งานเพ้นส์สี	7	2.62
ดนตรีไทย, สากล	17	6.37

จากตารางที่ 4 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 175 คน หรือร้อยละ 65.50 เพศชาย จำนวน 92 คน หรือร้อยละ 34.50

อายุ ของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ส่วนมากอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 74 คน หรือร้อยละ 27.71 รองลงมา คือ อายุ 30-34 ปี จำนวน 54 คน หรือร้อยละ 20.22 อายุ 20-24 ปี จำนวน 52 คนหรือร้อยละ 19.48 อายุ 25-29 ปี จำนวน 50 คน หรือร้อยละ 18.73 และน้อยที่สุดคือ อายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน หรือร้อยละ 5.62

วุฒิการศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ส่วนมากอยู่ในระดับมัธยมศึกษา และปวช. จำนวน 140 คน หรือร้อยละ 52.44 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี จำนวน 58 คน หรือร้อยละ 21.72 ระดับประถมศึกษา จำนวน 46 คน หรือร้อยละ 17.23 และน้อยที่สุดคือสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 5 คน หรือร้อยละ 1.87

อาชีพของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพส่วนมากไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 124 คน หรือร้อยละ 46.44 รองลงมาคือ รับราชการ จำนวน 58 คน หรือร้อยละ 21.72 รับจ้างทั่วไป จำนวน 24 คน หรือร้อยละ 8.99 ทำธุรกิจส่วนตัว จำนวน 23 คนหรือร้อยละ 8.61 และน้อยที่สุด คือ เกษตรกรรม จำนวน 6 คน หรือร้อยละ 2.25

สาขาวิชาชีพที่เรียน ของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพส่วนมากเรียนวิชาตัดเสื้อ จำนวน 52 คน หรือร้อยละ 19.48 รองลงมา คือ ดอกไม้สด ดอกไม้ประดิษฐ์ จำนวน 36 คน หรือร้อยละ 13.48 วิชาพิมพ์ดีด จำนวน 31 คน หรือร้อยละ 11.61 วิชาอาหาร

และชนม จำนวน 30 คน หรือร้อยละ 11.24 วิชาช่างไฟฟ้า จำนวน 23 คน หรือร้อยละ 8.61 และน้อยที่สุด คือ วิชางานพิเศษ จำนวน 7 คน หรือร้อยละ 2.62

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียน สาขาอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาล และการเปรียบเทียบความแตกต่างของ ค่าเฉลี่ยระหว่างครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สาขาอาชีพ ใน 6 ด้าน

1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษา
2. หลักสูตร
3. บทบาทครู
4. บทบาทผู้เรียน
5. กระบวนการเรียนการสอน
6. การประเมินผล

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติทดสอบ(t-test) ของความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียน สาขาอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาล ด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ระหว่างครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สาขาอาชีพจำแนกเป็นรายชื่อ

ข้อความ	ครู (N=62)		นักศึกษา (N=267)		t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	

1. ด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษา

1. การศึกษานอกโรงเรียนควรมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนให้ผู้เรียนตระหนักถึง ความสามารถของตนเอง และรู้จักใช้ให้เป็นประโยชน์

4.23 .64 4.15 .69 .83

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อความ	ครู (N=62)		นักศึกษา (N=267)		t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
2. การศึกษานอกโรงเรียนควรเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดขึ้นตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.87	.91	3.81	.98	.43
3. การศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ผู้เรียนได้เสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตทุกรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง	4.02	.91	4.14	.79	-1.07
4. การศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง มีเสรีภาพในการเลือกตัดสินใจและมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง	4.01	.97	4.22	.80	-1.77
5. การศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความรู้ ความคิด ที่ได้ศึกษามาให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม	4.08	.66	4.15	.79	-.67
6. การศึกษานอกโรงเรียนควรเน้นให้ผู้เรียนได้มองเห็นปัญหา วิเคราะห์และประเมินปัญหาด้วยตนเอง	3.74	.85	4.03	.84	-2.40*
7. การศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักหาคำตอบที่เป็นไปได้หลาย ๆ คำตอบ เพื่อการแก้ปัญหาด้วยตนเอง	3.52	.88	3.76	.94	-1.83

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อความ	ครู (N=62)		นักศึกษา (N=267)		t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
8. การศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งให้ผู้เรียน กล้าตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ตนคิด ว่าดีที่สุด และปรับปรุงเมื่อพบจุดบกพร่อง	4.18	.62	4.32	.80	-1.31

*P < 0.05

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาที่อรรถกวีนิพนธ์ ด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ การศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งมุ่งหมายเพื่อพัฒนาตัวผู้เรียน ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสามารถของตนเอง และรู้จักใช้ให้เป็นประโยชน์ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.23 ข้อที่ได้คะแนนรองลงมาคือ การศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งให้ผู้เรียนกล้าตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ตนคิดว่าดีที่สุดและปรับปรุงเมื่อพบจุดบกพร่อง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.18 ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ การศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักหาคำตอบที่เป็นไปได้หลาย ๆ คำตอบ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาของตนเอง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.52

นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาที่อรรถกวีนิพนธ์ ด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุดคือ การศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งให้ผู้เรียนกล้าตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ตนคิดว่าดีที่สุด และปรับปรุงเมื่อพบจุดบกพร่อง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.32 ข้อที่ได้คะแนนรองลงมา คือ การศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งมุ่งหมายเพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสามารถของตนเองและรู้จักใช้ให้เป็นประโยชน์ และการมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความรู้ ความคิดที่ได้ศึกษามาให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.15 เท่ากัน ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ การศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งให้

ผู้เรียนรู้จักหาคำตอบที่เป็นไปได้หลาย ๆ คำตอบเพื่อการแก้ปัญหาของตนเอง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.76

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ระหว่างครูและนักศึกษา ผู้ใหญ่สายอาชีพ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เกือบทุกข้อมีเพียงข้อเดียวเท่านั้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การศึกษานอกโรงเรียนควรเน้นให้ผู้เรียนได้มองเห็นปัญหาวิเคราะห์และประเมินปัญหาด้วยตนเอง โดยนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพมีค่าเฉลี่ยมากกว่าครูผู้สอน

จากตาราง พบว่า ในด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวปรัชญาการศึกษาที่ชัชวาทินิยม ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพเห็นด้วยในระดับมากทุกข้อ กล่าวคือ จุดมุ่งหมายทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนควรจะพัฒนาให้ผู้เรียนตระหนักในความสามารถของตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจ และรู้จักใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองเป็นสำคัญ โดยมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติทดสอบ (t-test) ของ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาที่ชัชวาทินิยม ด้านหลักสูตร ระหว่างครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพจำแนกเป็นรายข้อ

ข้อความ	ครู (N=62)		นักศึกษา (N=267)		t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	

2. หลักสูตร

9. หลักสูตรเป็นแบบวิชาเลือก เปิดโอกาส

ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนเอง

สนใจ และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

4.36 .77 4.46 .72 -1.03

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อความ	ครู (N=62)		นักศึกษา (N=267)		t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
	10. หลักสูตรควรมีเนื้อหาหลากหลาย ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ ตนเองต้องการ และมีความกดดัน	4.07	.94	4.32	
11. หลักสูตรไม่มีการกำหนดตายตัว และ เป็นหลักสูตรที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง และมีชั้นเมื่อผู้เรียนต้องการ	4.10	.80	4.03	.91	.53
12. การจัดหลักสูตรควรคำนึงถึงความต้องการ และประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับมากกว่าความต้องการของผู้สอน	4.10	.97	4.14	.87	-.36
13. เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร ควรมี ความเท่าเทียมกัน วิชาใดก็ตามที่ทำให้ ผู้เรียนผู้จักโลก รู้จักชีวิต และได้ พัฒนาตนเอง ถือว่าวิชานั้นเหมาะสม	3.71	.82	4.00	.93	-2.24*
14. หลักสูตรควรมีลักษณะยืดหยุ่นสามารถ เปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.16	.77	4.00	.92	1.25
15. ความสำคัญของหลักสูตรควรเน้นให้ผู้เรียน มีความรับผิดชอบรู้จักประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้ เรียนให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง	4.21	.60	4.24	.80	-.24

*p < .05

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกกระบบโรงเรียนสายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาลนิยมนิยมด้านหลักสูตร อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ หลักสูตรเป็นแบบวิชาเลือกเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจและเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนเอง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.36 ข้อที่ได้คะแนนรองลงมา คือ ความสำคัญของหลักสูตรควรเน้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบรู้จักประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเอง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.21 ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรควรมีความเท่าเทียมกันวิชาใดก็ตามที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักโลก รู้จักชีวิตและได้พัฒนาตนเองถือว่าวิชานั้นเหมาะสม คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.71

นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกกระบบโรงเรียนสายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาลนิยมนิยมด้านหลักสูตร อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุดคือ หลักสูตรเป็นแบบวิชาเลือกเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจและเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนเอง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.46 ข้อที่ได้คะแนนรองลงมาคือ หลักสูตรควรมีเนื้อหาหลากหลายผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองต้องการและมีความถนัด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.32 ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรควรมีความเท่าเทียมกันวิชาใดก็ตามที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักโลก รู้จักชีวิตและได้พัฒนาตนเองถือว่าวิชานั้นเหมาะสม คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.00

เมื่อเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยด้านหลักสูตร ระหว่างครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เกือบทุกข้อ มีเพียง 2 ข้อเท่านั้นที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 คือ หลักสูตรควรมีเนื้อหาหลากหลายผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองต้องการและมีความถนัด และเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรควรมีความเท่าเทียมกันวิชาใดก็ตามที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักโลก รู้จักชีวิต และได้พัฒนาตนเองถือว่าวิชานั้นเหมาะสม โดยนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพมีค่าเฉลี่ยมากกว่าครูผู้สอน

จากตาราง พบว่า ในด้านหลักสูตร ตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาลนิยมนิยมครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพเห็นด้วยในระดับมากทุกข้อ กล่าวคือ หลักสูตรควรเป็นแบบรายวิชาให้เลือกเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกตามความสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนเอง โดยมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติทดสอบ (t-test) ของความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียน สาขาอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาลัทธิอัตถิภาวนิยม ด้านบทบาทครู ระหว่างครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สาขาอาชีพ จำแนกเป็นรายชื่อ

ข้อความ	ครู (N=62)		นักศึกษา (N=267)		t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
3. บทบาทของครู					
16. ครู คือ ผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง และมีความเข้าใจในสภาวะความเป็นจริงของตนเอง	4.06	.77	3.88	1.01	1.33
17. ครูควรมีจิตใจกว้าง เคารพในเสรีภาพ และความเป็นมนุษย์ในตัวผู้เรียน ไม่น้อยไปกว่าของตนเอง	4.21	.63	4.27	.77	-.57
18. ครูควรมีบทบาทในการให้กำลังใจให้อิสระ และยอมรับในสิ่งที่ผู้เรียนตัดสินใจเลือก	3.92	.87	4.16	.87	-1.97*
19. ครูและผู้เรียนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน สามารถเรียนรู้ และทำงานไปพร้อมกันได้	3.82	.98	3.77	1.03	.35
20. ครูควรเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียน มองเห็นแนวทางในการทำงานของตนเองอย่างถูกต้อง	4.45	.50	4.34	.78	1.11
21. ครูควรจะต้องรู้เรื่องเนื้อหาที่จะสอนอย่างสมบูรณ์เหมือนเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ในตัวครูเอง	4.26	.75	4.19	.84	.58

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อความ	ครู (N=62)		นักศึกษา (N=267)		t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
	22. การดำเนินการสอน ครูจะต้องเสนอวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับวิชาที่สอนให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนพิจารณาสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	4.07	.85	4.24	
23. ครูที่ประสบความสำเร็จในการสอน ไม่ใช่สอนแล้วมีคนอื่นเชื่อตาม แต่หมายถึงความจริงใจในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ	3.98	1.05	4.38	.72	-3.53*
24. ครูไม่มีหน้าที่กำหนดบุคลิกภาพหรือวิเคราะห์ว่าธรรมชาติของผู้เรียนควรจะเป็นอย่างไร แต่เป็นหน้าที่ของผู้เรียนที่จะเลือกด้วยตนเอง	3.53	1.04	3.79	1.08	-1.68
25. ครูควรจะเป็นตัวอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน ตามแนวปรัชญาการศึกษา ลัทธิอัตถิภาวนิยม	3.90	.76	3.90	.92	.00

*P < 0.05

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามปรัชญาการศึกษาที่ธิดัตถิภาวนิยม ด้านบทบาทครู อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ครูควรเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนมองเห็นแนวทางในการทำงานของตนเองอย่างถูกต้อง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.45 ข้อที่ได้คะแนนรองลงมา คือ ครูควรจรรู้เรื่องเนื้อหาที่จะสอนอย่างสมบูรณ์เหมือนเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ภายในตัวครูเอง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.26 ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือครูไม่มีหน้าที่กำหนดบุคลิกภาพหรือวิเคราะห์ว่า ธรรมชาติของผู้เรียนควรจะเป็นอย่างไร แต่เป็นหน้าที่ของผู้เรียนที่จะต้องเลือกด้วยตนเอง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.53

นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกกระบบโรงเรียนสายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาที่ธิดัตถิภาวนิยม ด้านบทบาทครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ ครูที่ประสบความสำเร็จในการสอน ไม่ใช่สอนแล้วมีคนเชื่อตาม แต่หมายถึง ความจริงใจในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.38 ข้อที่ได้คะแนนรองลงมา คือ ครูควรเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียน มองเห็นแนวทางในการทำงานของตนเองอย่างถูกต้อง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.34 ข้อที่ได้คะแนน น้อยที่สุดคือ ครูและนักเรียนมีความเท่าเทียมกัน สามารถเรียนรู้ และทำงานไปพร้อมกันได้ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.77

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ด้านบทบาทครู ระหว่างครู และนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เกือบทุกข้อ มีเพียง 2 ข้อเท่านั้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 คือ ครูควรมีบทบาทในการให้กำลังใจ ให้อิสระและยอมรับในสิ่งที่ผู้เรียนตัดสินใจเลือก และครูที่ประสบผลสำเร็จในการสอนไม่ใช่สอนแล้วมีคนเชื่อตาม แต่หมายถึง ความจริงใจในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ โดยนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีค่าเฉลี่ยมากกว่าครูผู้สอน

จากตาราง พบว่า ในด้านบทบาทครูตามแนวปรัชญาการศึกษาที่ธิดัตถิภาวนิยม ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพเห็นด้วยในระดับมากทุกข้อ กล่าวคือ ครูควรเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนมองเห็นแนวทางในการทำงานได้อย่างถูกต้อง มีความจริงใจในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ โดยมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติทดสอบ(t-test) ของความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียน สายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาลนิคม ด้านบทบาทผู้เรียนระหว่างครู และนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ จำแนกเป็นรายชื่อ

ข้อความ	ครู (N=62)		นักศึกษา (N=267)		t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
4. บทบาทผู้เรียน					
26. ผู้เรียนควรมีอิสระในการเรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ โดยการเลือกปัจจัย และองค์ประกอบของกระบวนการ เรียนรู้ด้วยตนเอง	3.71	.97	3.91	.94	-1.53
27. ผู้เรียนควรมีมโนธรรม ความนึกคิด และความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตาม วิถีทางของตน	3.58	.98	3.99	.80	-3.47*
28. ผู้เรียนควรเป็นตัวของตัวเองสามารถ แสดงออกตามความถนัดและความสามารถ ของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	3.98	.86	4.38	.79	-3.49*
29. ผู้เรียนควรมีความรับผิดชอบต่อ ตนเอง และมีความรู้ความสามารถ เพียงพอที่จะนำไปเลือกทางเดินของ ตนเองได้โดยเสรี	4.19	.70	4.37	.71	-1.78
30. ผู้เรียนแต่ละคนจะเป็นผู้เลือก และ ตัดสินใจว่าความรู้และวิธีการใดเป็นสิ่ง ที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับเขา	3.76	.82	3.96	.89	-1.65

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อความ	ครู (N=62)		นักศึกษา (N=267)		t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
31. ผู้เรียนควรเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับ สถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง และ พร้อมที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเลือก กระทำ	3.76	.76	4.07	.86	-2.66*
32. ผู้เรียนจะต้องมีความเชื่อมั่นว่ามีวิธี การแสวงหาความสุขบนความสุขของ กันและกัน	3.71	.80	3.70	1.12	.09

*P < 0.05

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขาสีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาที่อรรถกวีนิพนธ์ ด้านบทบาทผู้เรียน อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ได้คะแนนสูงสุด คือ ผู้เรียนควรมีความรับผิดชอบต่อตนเองและมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะนำไปเลือกทางเดินของตนได้โดยเสรี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.19 ข้อที่ได้คะแนนรองลงมา คือ ผู้เรียนควรเป็นตัวของตัวเอง สามารถแสดงออกตามความถนัด และความสามารถของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.98 ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ ผู้เรียนควรมีมโนธรรมความนึกคิดและความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตามวิถีทางของตน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.58

นักศึกษาผู้ใหญ่สาขาสีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขาสีพตามแนวปรัชญาการศึกษาที่อรรถกวีนิพนธ์ด้านบทบาทผู้เรียน อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดใกล้เคียงกัน คือ ผู้เรียนควรเป็นตัวของตัวเองสามารถแสดงออกตามความถนัดและความสามารถของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.38 และผู้เรียนควรมีความรับผิดชอบต่อตนเองและมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่

จะนำไปเลือกทางเดินของตนได้โดยเสรี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.37 ข้อที่ได้คะแนนรองลงมา คือ ผู้เรียนควรเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเองและพร้อมที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่ตนได้เลือกกระทำ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.07 ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ ผู้เรียนจะต้องมีความเชื่อมั่นว่ามีวิธีการแสวงหาความสุขบนความสุขของกันและกัน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.70

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้านบทบาทผู้เรียนระหว่างครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ พบว่า มีบางข้อกระทงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 3 ข้อ คือ ผู้เรียนควรมีมโนธรรม ความนึกคิดและความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตามวิถีทางของตน ผู้เรียนควรเป็นตัวของตัวเองสามารถแสดงออกตามความถนัดและความสามารถของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นและผู้เรียนควรเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง และพร้อมที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่ตนตัดสินใจเลือกกระทำ โดยนักศึกษามีค่าเฉลี่ยมากกว่าครูผู้สอน

จากตาราง พบว่า ในด้านบทบาทผู้เรียนตามแนวปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เห็นด้วยในระดับมากทุกข้อ โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ของนักศึกษาสูงกว่าครูผู้สอน

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติทดสอบ (t-test) ของความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียน สายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม ด้านกระบวนการเรียนการสอนระหว่างครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ จำแนกเป็นรายชื่อ

ข้อความ	ครู (N=62)		นักศึกษา (N=267)		t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	

5. กระบวนการเรียนการสอน

33. การเรียนการสอนควรมีสุนัขกลาง

อยู่ที่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีอิสระในการ

เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ตามที่ต้องการ 3.63 .91 3.84 .92 -1.60

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อความ	ครู (N=62)		นักศึกษา (N=267)		t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
34. การเรียนการสอนควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนการทำงานและการตัดสินใจด้วยตนเอง	4.05	.86	4.17	.73	-1.13
35. การเรียนการสอนควรมุ่งให้ผู้เรียนได้ค้นพบและรู้จักตนเอง โดยถือว่าการเรียนรู้ควรเริ่มต้นที่ความอยากรู้ของผู้เรียนเอง	4.05	.71	4.08	.83	-.27
36. การเรียนการสอนควรเน้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้กระทำไป	4.02	.78	4.21	.74	-1.88
37. การเรียนการสอนไม่ควรใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ไปให้ผู้เรียนโดยตรง ควรใช้วิธีการเสนอแนะและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น	3.87	1.08	3.97	.97	-.71
38. ลักษณะของการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเรียนอยู่ท่ามกลางความรู้ของครู และของผู้เรียนคนอื่น ๆ เพื่อที่ตัวผู้เรียนจะได้เลือกสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตัวเอง	4.00	.68	3.98	.91	.18
39. การได้มาซึ่งความรู้ต่าง ๆ เกิดจากการเลือกและการใฝ่รู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.16	.93	3.99	1.02	1.19

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อความ	ครู (N=62) นักศึกษา (N=267)				t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
40. การจัดการเรียนการสอนครูควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นสำคัญ	3.92	1.05	3.55	1.17	2.26*
41. การเรียนการสอนจะต้องเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียนทุกคน	3.82	.98	4.12	.87	-2.32*

*P < 0.05

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียน สายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม ด้านกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุดคือ การได้มาซึ่งความรู้ต่าง ๆ เกิดจากการเลือกและการใฝ่รู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.16 ข้อที่ได้คะแนนรองลงมาเท่ากันคือ การเรียนการสอนควรมุ่งให้ผู้เรียนได้ค้นพบและรู้จักตนเองโดยถือว่า การเรียนรู้ควรเริ่มต้นจากความอยากรู้ของผู้เรียนเอง และการเรียนการสอน ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียน รู้จักการวางแผนการทำงานและการตัดสินใจด้วยตนเอง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.05 ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ การเรียนการสอน ควรมีสุนัขกลางอยู่ที่ผู้เรียนให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ตามที่ต้องการ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.63

นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเรียนการสอนการศึกษานอก ระบบโรงเรียน สายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาที่อรรถิภาวนิยม ด้านกระบวนการเรียน การสอน อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ การเรียนการสอน ควรเน้นให้ผู้ เรียนแสวงหาความรู้และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้กระทำไป คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.21 ข้อที่ ได้คะแนนรองลงมา คือ การเรียนการสอน ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผน การทำงานและการตัดสินใจด้วยตนเอง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.17 ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน ควรคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ คิดเป็นค่า เฉลี่ย 3.55

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ด้านกระบวนการเรียนการสอนระหว่างครูและนักศึกษา ผู้ใหญ่สายอาชีพ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เกือบทุกข้อมีเพียง 2 ข้อเท่านั้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 คือ การจัดการเรียนการสอนครู ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ โดยครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยมากกว่านักศึกษาผู้ ใหญ่สายอาชีพ และการเรียนการสอนจะต้องเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ ร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียนทุกคน โดยนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพมีค่าเฉลี่ยมากกว่าครูผู้สอน

จากตาราง พบว่า ในด้านกระบวนการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาการศึกษาที่ อรรถิภาวนิยม ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เห็นด้วยในระดับมากทุกข้อ กล่าวคือ ในการ จัดการเรียนการสอน การได้มาซึ่งความรู้ จะขึ้นอยู่กับความรู้ของผู้เรียนแต่ละคน เน้นให้ ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ มีความรับผิดชอบในสิ่งที่เลือกกระทำ โดยมีค่าเฉลี่ยของ ความ คิดเห็นใกล้เคียงกันเกือบทุกข้อ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติทดสอบ (t-test) ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียน สาขาอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาที่ชัชวาลวิทยาลัยถาวรนิคมด้านการประเมินผลระหว่างครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สาขาอาชีพจำแนกเป็นรายชื่อ

ข้อความ	ครู (N=62)		นักศึกษา (N=267)		t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
6. การประเมินผล					
42. ความสำเร็จในการเรียนการสอน					
ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่า ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ครูเสนอให้เท่านั้นแต่ยังรวมถึงผู้เรียนได้พัฒนาตนเองมากน้อยเพียงใด					
	3.92	.95	4.01	.96	-.68
43. ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิด การเรียนรู้ในสิ่งเดียวกันจึงไม่จำเป็นว่าผู้เรียนจะต้องได้รับเหมือนกัน					
	4.06	.65	4.16	.83	-1.46
44. ควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลตนเอง เพราะผู้เรียนย่อมรู้ว่าตัวเองได้พัฒนาไปมากน้อยเพียงใด					
	4.05	.77	4.16	.88	-.90
45. การประเมินผลความสำเร็จในสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียน ควรจะคำนึงถึงความพึงพอใจ และความต้องการเข้าร่วมในกระบวนการเรียนการสอนด้วย					
	3.73	1.00	3.90	.86	-1.35

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อความ	ครู (N=62) นักศึกษา (N=267)				t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
46. สัมฤทธิผลของการเรียนรู้เกิดจากการเลือกเรียนโดยอิสระและเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งที่ต้องการรู้เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง	4.00	.83	4.06	.84	-.48
47. การประเมินผลความสำเร็จของผู้เรียนควรคำนึงถึงความเป็นตัวของตัวเองและความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลด้วย	3.90	.95	4.13	.77	-1.95
48. การสร้างสรรค์ใด ๆ ไม่ว่าในด้านความรู้หรือการพัฒนาคุณภาพชีวิต ถือว่ามีค่าสูงกว่าความรู้เดิม	3.95	.90	4.11	.85	1.33

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาที่อิทธิถิภาวนิยม ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดใกล้เคียงกัน คือ ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิด การเรียนรู้ในสิ่งเดียวกันจึงไม่จำเป็นว่าผู้เรียนจะต้องได้รับเหมือนกัน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.06 และควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลตนเอง เพราะผู้เรียนย่อมรู้ว่าตัวเองได้พัฒนาไปมากน้อยเพียงใด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.05 ข้อที่ได้คะแนนรองลงมาคือ สัมฤทธิผลของการเรียนรู้เกิดจากการเลือกเรียนโดยอิสระและเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งที่ต้องการรู้ เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.00 ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ การประเมินผลความสำเร็จในสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียน ควรคำนึงถึง ความความพึงพอใจ และความต้องการเข้าร่วมในกระบวนการเรียนการสอนด้วย คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.73

นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเรียนการสอนการศึกษานอก ระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาล ด้านการประเมินผลอยู่ ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ ผู้เรียนแต่ละคน มีความแตกต่างกันทั้งในด้าน ประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิด การเรียนรู้ในสิ่งเดียวกัน จึงไม่จำเป็นว่าผู้เรียนจะต้องได้ รับเหมือนกัน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.23 ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ การประเมินผลความสำเร็จ ในสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียน ควรคำนึงถึงความพึงพอใจและความต้องการเข้าร่วมในกระบวนการ เรียนการสอนด้วย คิดเป็น ค่าเฉลี่ย 3.90

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้านการประเมินผล พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ

จากตาราง พบว่า ในด้านการประเมินผลตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาล นิยมครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพเห็นด้วยในระดับมากทุกข้อ กล่าวคือผู้เรียนแต่ละคนมีความ แตกต่างกันทั้งในด้านความรู้ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดการเรียนรู้ในสิ่งเดียวกันจึงไม่ จำเป็นต้องได้รับเหมือนกัน และการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลตนเอง โดยมี ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นใกล้เคียงกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติทดสอบ (t-test) ของความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาลนิคม ระหว่างครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ใน 6 ด้าน

ข้อความ	ครู (N=62)		นักศึกษา (N=267)		t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
จุดมุ่งหมายทางการศึกษา	3.96	4.00	4.07	4.10	-1.62
หลักสูตร	4.10	3.70	4.17	3.80	- .93
บทบาทครู	4.02	5.17	4.10	5.25	- .96
บทบาทผู้เรียน	3.81	3.91	4.06	4.16	-2.92*
กระบวนการเรียนการสอน	3.95	5.05	3.99	4.98	- .55
การวัดผลประเมินผล	3.94	3.90	4.08	3.89	-1.78

* $p < .05$

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาลนิคม ด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านบทบาทครู ด้านบทบาทผู้เรียน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมากทุกด้าน

เมื่อเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยระหว่างครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ทั้ง 6 ด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เกือบทุกด้าน มีเพียงด้านเดียวเท่านั้นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านบทบาทผู้เรียน โดยนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพมีค่าเฉลี่ยมากกว่าครูผู้สอน

จากตาราง พบว่า ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาลนิคมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน และในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นใกล้เคียงกัน

ตอนที่ 3 สภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่เปิดสอนสายอาชีพ และความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียน สายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาชาติที่อัครตถิภาวนิยม จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงหลายด้าน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารในสถานศึกษาที่เปิดสอนสายอาชีพ จำนวน 6 คน จาก 6 แห่ง ดังนี้

1. โรงเรียนผู้ใหญ่เสาวภา ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ นางอภิญา บุญชู อาจารย์ใหญ่
2. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ นายสนวน เต๋นดวง ผู้อำนวยการศูนย์
3. โรงเรียนผู้ใหญ่รวมช่าง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ นายดนัย จุลชาติ อาจารย์ใหญ่
4. โรงเรียนผู้ใหญ่พระดาบส์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ พลตำรวจตรี สุชาติ เพือกสกันธ์ เลขาธิการมูลนิธิพระดาบส์
5. โรงเรียนผู้ใหญ่พระตำหนักสวนกุหลาบ(วิทยาลัยในวังชาย) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ นางวาสิณี นานา ผู้ช่วยครูใหญ่
6. โรงเรียนผู้ใหญ่พระตำหนักสวนกุหลาบ(วิทยาลัยในวังหญิง) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ คุณเพ็ญศรี เขียวมีส่วน ครูใหญ่

ผู้วิจัยได้เสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียงดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 สถานภาพส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

สถานภาพ	ความถี่
	N = 6
อายุ	
21 - 30 ปี	-
31 - 40 ปี	1
41 - 50 ปี	1
51 - 60 ปี	3
61 ปีขึ้นไป	1
วุฒิการศึกษา	
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	3
สูงกว่าปริญญาตรี	2
ประสบการณ์การทำงาน	
ต่ำกว่า 6 ปี	-
6 - 10 ปี	1
11 - 15 ปี	-
16 - 20 ปี	-
21 - 25 ปี	-
26 ปีขึ้นไป	5
ประสบการณ์การทำงานด้านการศึกษาในระบบโรงเรียน	
1 - 5 ปี	2
6 - 10 ปี	1
16 - 20 ปี	1
21 ปีขึ้นไป	2

จากตารางที่ 12 แสดงว่า ผู้บริหารในสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขอาชีวะ เป็นเพศชาย 3 คน เพศหญิง 3 คน มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 3 คน รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 1 คน อายุ 41-50 ปี จำนวน 1 คน อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 2 คน ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 คน ประสบการณ์การทำงานด้านการศึกษาในระบบโรงเรียนระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 2 คน 21 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน ระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 1 คน ระหว่าง 16-20 ปี จำนวน 1 คน

2. สภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขอาชีวะ

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขอาชีวะทั้ง 6 แห่ง พอสรุปได้ 6 ด้าน ดังนี้

1. จุดมุ่งหมาย
2. หลักสูตร
3. บทบาทครู
4. บทบาทผู้เรียน
5. กระบวนการเรียนการสอน
6. การประเมินผล

1. จุดมุ่งหมาย

จุดมุ่งหมายของการเปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระษะสัน ของสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขอาชีวะ ต่างมีจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกันตามลำดับดังนี้ เพื่อส่งเสริมให้คนมีงานทำเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมโดยเฉพาะผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เพื่อการอนุรักษ์และเผยแพร่วิชาชีพต่าง ๆ เพื่อพัฒนางานและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อเป็นการใช้บุคลากร สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ให้เป็นประโยชน์และเพื่อพัฒนางาน เพราะ การได้ลงปฏิบัติเองจะทำให้ทราบถึงปัญหาในการจัดการศึกษาวิชาชีพ โดยเฉพาะ ผู้รับผิดชอบโดยตรงจะได้ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้ถูกต้อง

การเปิดสอนวิชาชีพพระษะสันจะขึ้นอยู่กับความพร้อมของวิทยากร สถานที่และวัสดุอุปกรณ์เป็นอันดับแรก เพราะส่วนใหญ่การเปิดสอนวิชาชีพพระษะสันจะเปิดรอบค่าโดยใช้สถานที่วิทยากร และวัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ปฏิบัติงานในภาคปกติ ดังนั้น ความพร้อมในด้านต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญและการเปิดสอนในแต่ละวิชาขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้เรียนด้วย วิชาที่มีผู้สนใจเลือกเรียนน้อย หรือ ไม่มีผู้เลือกเรียนเลยก็สามารถปิดวิชานั้นไปได้ การเปิดสอนวิชาชีพส่วนใหญ่จะเป็นไปตามรายชื่อวิชาที่เคยเปิดสอนเป็นประจำทุกปี โดยการ กำหนดจำนวนผู้เรียนระยะเวลาเรียนของแต่ละวิชาไว้

2. หลักสูตร

การเปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระษะสันจะมีตั้งแต่ 180 ชั่วโมง 225 ชั่วโมง 800 ชั่วโมง จนถึง 1 ปี ขึ้นอยู่กับลักษณะการเปิดสอนวิชาชีพในแต่ละแห่งและความยากง่ายของแต่ละวิชา การจัดทำหลักสูตรส่วนใหญ่ทางสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดเนื้อหาในแต่ละรายวิชา โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนจะช่วยในการจัดทำ บางแห่ง ใช้หลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดทำไว้แล้ว บางแห่งใช้หลักสูตร ที่ทางสถานศึกษาเป็นผู้จัดทำทั้งหมด โดยขออนุมัติใช้จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนเท่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเปิดสอนวิชาชีพ ในแต่ละแห่ง การจ้ดรายวิชาในหลักสูตร ส่วนใหญ่มีการจ้ดรายวิชาที่ต้องเรียนต่อเนื่องกัน โดยพิจารณาจากความยากง่าย ส่วนประกอบของแต่ละรายวิชาที่ต้องนำมาใช้ร่วมกัน เช่น ความรู้พื้นฐานในวิชาชีพนั้น ๆ ที่ผู้เรียนต้องเรียน การจ้ดรายวิชาที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรายวิชาใดก่อนก็ได้ และที่ต้องเรียนตามลำดับรายวิชาที่จัดไว้ให้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวิธีการเปิดสอนวิชาชีพของแต่ละแห่ง ลักษณะของการเปิดสอนแบบไม่มีรอบไม่มีรุ่น ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรายวิชาใดก่อนก็ได้ที่ตัวเองสนใจ ก็ถือว่าจบหลักสูตรของรายวิชานั้น ตรงกันข้ามกับการเปิดสอนแบบมีรอบ มีรุ่น ที่ผู้เรียนต้องเรียนครบทุกรายวิชาจึงจะถือว่าจบหลักสูตร นอกจากนี้ การเปิดสอนยังต้องคำนึงถึงสภาพความพร้อมของวิทยากร วัสดุอุปกรณ์และตามความต้องการของผู้เรียนด้วย

การกำหนดระยะเวลาเรียนของแต่ละรายวิชา เป็นไปตามหลักสูตรกำหนด โดยพิจารณาจากความยากง่ายของเนื้อหาแล้วจึงกำหนด เวลาเรียนที่แน่นอนเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ การกำหนดเวลาตามเนื้อหาวิชาอย่างคร่าว ๆ สามารถยืดหยุ่นได้ตามสภาพของผู้เรียน และให้ครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดระยะเวลาในการสอนเอง

3. บทบาทครู

วิทยากรหรือครูผู้สอนวิชาชีพ ส่วนใหญ่เป็นผู้ชำนาญการในวิชาชีพนั้น ๆ ความรู้ที่สอนจะมาจากประสบการณ์การทำงานของผู้สอนเอง ลักษณะของครูส่วนใหญ่ มีความตั้งใจในการสอน โดยการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างไม่ปิดบัง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสามารถนำไปใช้ ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครูจะเป็นผู้นำของห้องเรียน มีความรู้ ความสามารถในการสอนดี และมีความเข้าใจผู้เรียน ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ตามลำดับ

วิธีการสอนของครู ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยตรง ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติตามมากกว่าการสอนโดยการให้คำแนะนำ เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดและตัดสินใจด้วยตนเอง การสอนวิชาชีพเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การปกครองนักศึกษาในสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขาอาชีพ ส่วนใหญ่ครูเป็นผู้ควบคุมดูแลนักศึกษาในทุกด้าน โดยแจ้งระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาให้นักศึกษาทราบและปฏิบัติตาม แต่ก็มีกรณีข้อยกเว้นได้ตามสมควร ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติและความรับผิดชอบของผู้เรียนเอง มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปกครองกันเองโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และไม่ขัดต่อระเบียบของสถานศึกษามากนัก

4. ผู้เรียน

กลุ่มเป้าหมายสำหรับการเปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น บางแห่งนอกจากจะเปิดรับบุคคลทั่วไปโดยไม่จำกัดเพศ อายุและระดับการศึกษาแล้วยังเปิดสำหรับกลุ่มเป้าหมายพิเศษด้วย เช่น ทหาร ตำรวจที่พิการ บุตรหลาน บุคลากรในหน่วยงานที่สังกัด เป็นต้น ส่วนการรับสมัครบุคคลทั่วไป มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนในแต่ละแห่ง เพื่อให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและลักษณะของวิชาชีพที่เปิดสอน ส่วนใหญ่กำหนดอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป พันเอกธิการศึกษาภาคบังคับหรืออ่านออกเขียนได้ ผู้เรียนส่วนใหญ่ มีความตั้งใจในการเรียน โดยเฉพาะในสิ่งที่ตัวเองชอบหรือสนใจ การมาเรียนของผู้เรียนเกิดจากการเลือกและการตัดสินใจของผู้เรียนเอง ไม่มีใครบังคับ เมื่อผู้เรียนสนใจในวิชาใด เขาก็จะเรียนได้ดี โดยเฉพาะวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนเอง ผู้เรียนมีความยึดมั่นในการรักษาและสืบทอด เมื่อวิชานั้น เป็นวิชาที่หาเรียนได้ยากและเป็นงานที่ต้องอาศัยฝีมือ ความรัก ความสนใจในเรื่องนั้น ๆ ผู้เรียนจะเป็นตัวของตัวเองในการคิด การกระทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนและโอกาสในการแสดงออก

5. กระบวนการเรียนการสอน

การเรียนการสอน เป็นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี หรือเป็นภาคปฏิบัติล้วน การสอนส่วนใหญ่เน้นเนื้อหาและยึดครูเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ โดยการสาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม และให้คำแนะนำในขณะที่ผู้เรียนกำลังปฏิบัติเป็นรายบุคคล จากการสอนโดยเน้นการปฏิบัติ ผู้เรียน จึงมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีการให้อิสระในการเรียนรู้ อย่างเต็มที่ เพราะ เมื่อผู้เรียนมีปัญหาที่สามารถขอคำแนะนำจากครูผู้สอนได้

ลักษณะของการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขาอาชีพจะมี 2 ลักษณะ คือ

1. การเรียนการสอนแบบมีรอบ มีรุ่น ผู้เรียนจะได้รับการถ่ายทอดความรู้เหมือนกันหมด โดยเริ่มเรียนสิ่งต่าง ๆ พร้อมกัน และจบหลักสูตรพร้อมกัน
2. การเรียนการสอนแบบไม่มีรอบ ไม่มีรุ่น ผู้เรียนจะเรียนไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับการเลือกเรียนรายวิชาใดในหลักสูตร ส่วนใหญ่ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ มาบ้างแล้ว แต่ต้องการมาเรียนเพิ่มเติม ครูจะสอนเป็นรายบุคคล ให้คำแนะนำเมื่อผู้เรียนมีปัญหาซึ่งแต่ละคนจะมีปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ครูจะรับภาระมากกว่าการสอนแบบมีรอบ มีรุ่น

6. การประเมินผล

การประเมินผลพิจารณาตัดสินจากผลงานของผู้เรียนแต่ละคน เพราะการศึกษาสาขาอาชีพจะเป็นภาคปฏิบัติ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีผลงานเป็นของตัวเอง ในการสอนแต่ละรายวิชา ครูผู้สอนจะเป็นผู้ตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนโดยพิจารณาจากผลงาน ความตั้งใจในการทำผลงานของผู้เรียนแต่ละคน มีการทดสอบหลังจากเรียนครบตามหลักสูตร ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันพิจารณาผลงานของผู้เรียนแต่ละคนอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงประเมินผลว่า ผู้เรียนมีผลการเรียนระดับใด และในการเรียนการสอน ผู้เรียนควรจะได้รับความรู้ที่เหมือนกัน เพราะเรียนตามหลักสูตรเดียวกันได้รับการถ่ายทอดเหมือนกัน และที่ไม่เหมือนกัน เพราะพื้นฐานการศึกษา และประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคนไม่เท่ากัน ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนแตกต่างกันไป

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียน สายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาที่ชัชวาทิกาวานิชยม

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ในสถานศึกษาที่เปิดสอนสายอาชีพทั้ง 6 แห่ง พบว่า ในประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางการสัมภาษณ์นั้น ผู้บริหารมีความคิดเห็นในข้อคำถามทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ผู้วิจัยได้เสนอผลการสัมภาษณ์โดยสรุป ดังนี้

การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ควรเป็นกิจกรรมทางการศึกษา ที่จัดขึ้นตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารเห็นด้วยทั้งหมด เพราะการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรมีความมุ่งหมาย เพื่อรองรับความต้องการของผู้เรียนในการพัฒนาตนเอง เพราะเมื่อถึงจุดนี้แล้ว ผู้เรียนสามารถตัดสินใจได้แล้วว่า เขาต้องการอะไร การเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่ ไม่มีการบังคับ และมาเรียนเมื่อเกิดความต้องการที่จะเรียน เมื่อมาเรียนแล้วเห็นว่าไม่ดีไม่เหมาะสมก็จะออกไป นักศึกษาผู้ใหญ่ ต้องมีความรับผิดชอบในตัวเอง การจัดการศึกษาควรเน้นให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง มีเสรีภาพในการเลือกกระทำในสิ่งที่ต้องการ เพราะ ผู้เรียนส่วนใหญ่ เป็นผู้ใหญ่ที่มีความรู้ และประสบการณ์มาบ้างแล้ว ผู้ใหญ่จึงไม่ชอบการสอนโดยการบังคับ ครูต้องเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนไปในทางที่ควรจะเป็น ด้วยการตัดสินใจของเธอเอง เพราะการได้มาซึ่งความรู้ ขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนเองว่า ยอมรับความรู้เพื่อพัฒนาความรู้เดิมหรือไม่ ในส่วนที่ไม่เห็นด้วย กล่าวคือ การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ควรพัฒนาตัวผู้เรียนในด้านความรู้ที่ครูถ่ายทอดให้ เพราะเมื่อผู้เรียนมาเรียนแล้ว ผู้เรียนก็ต้องได้รับความรู้ ที่ครูถ่ายทอดให้เป็นอันดับแรก และต้องสามารถปรับตัวในการอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะผู้เรียน มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้าน อายุ ระดับการศึกษา ดังนั้นผู้เรียนก็ต้องปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่นได้ด้วย ในเรื่องของหลักสูตร ควรมีลักษณะยืดหยุ่น สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน เป็นหลักสูตรระยะสั้น แบบรายวิชาที่จบในตัวเอง ผู้บริหารมีความเห็นว่า เหมาะสมกับ การศึกษานอกระบบโรงเรียน เพราะ หลักสูตรที่มีอยู่เป็นตัวกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาไว้แน่นอน แต่ในทางปฏิบัติอาจไม่เป็นไปตามหลักสูตรก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพของผู้เรียน ตลอดจนความสนใจของผู้เรียนด้วย การเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร ขึ้นอยู่กับลักษณะของวิชานั้น ๆ ด้วย ซึ่งบางวิชาที่จำเป็นต้องเรียนต่อเนื่องกันไปตามขั้นตอน

บทบาทของครูผู้สอนที่ว่าควรเป็นผู้ชี้แนะเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาและปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนมากกว่าการสอนโดยการถ่ายทอดเนื้อหาเพียงอย่างเดียว ส่วนใหญ่ผู้บริหารมุ่งให้ครูเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องที่สอน มีความสามารถในการสอน เป็นผู้ดูแลควบคุมการเรียน และความประพฤติ มากกว่าจะเป็นผู้ชี้แนะ เพราะครูจะมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนถ้าครูมีความรู้ในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดีแล้ว ก็สามารถให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนได้ ในส่วนที่เห็นด้วย กล่าวคือ ตามหลักการแล้วครูผู้สอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะเป็นผู้จัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนอยู่แล้ว เนื้อหาบางเรื่องครูอาจให้ผู้เรียนได้สอนกันเองโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของนักศึกษาเอง ครูเป็นเพียงผู้จัดการให้ผู้เรียนเอาความรู้และประสบการณ์ของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ครูและผู้เรียนมีความเท่าเทียมกัน สามารถเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และทำงานไปพร้อมกันได้ เพราะครูอาจมีวัยที่น้อยกว่า ผู้เรียนบางคนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่มากกว่า ครูอาจจัดให้เป็นวิทยากรพิเศษสอนแทนครูก็ได้ กระบวนการเรียนการสอน เป็นการแสวงหาความรู้ ระหว่างครูและผู้เรียน ส่วนการให้ผู้เรียนได้ปกครองกันเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ ด้วยความรับผิดชอบผู้บริหารมีความเห็นว่า เป็นเรื่องที่ดีและไม่ดี กล่าวคือ ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ การให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนบ้าง จะทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกว่าคุณบังคับ แต่การให้เสรีภาพก็ควรมีขอบเขตที่ขึ้นชั่งอยู่กับตัวผู้เรียนด้วยว่า พร้อมหรือไม่ในการใช้เสรีภาพของตนเอง

สำหรับการเรียนการสอนแบบไม่มีรอบ ไม่มีรุ่น ผู้เรียนสามารถมาเรียนเมื่อไรก็ได้ ผู้บริหารมีความเห็นว่า เหมาะสมและไม่เหมาะสม กล่าวคือ นักศึกษาผู้ใหญ่ มาเรียนเมื่อมีความต้องการ ซึ่งความต้องการและช่วงเวลาว่างของผู้เรียนแต่ละคนไม่พร้อมกัน การสอนแบบไม่มีรอบไม่มีรุ่น สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ทันที ผู้เรียนสามารถมาเรียนเวลาใดก็ได้ตามช่วงเวลาที่กำหนด ส่วนที่ไม่เหมาะสมคือผู้เรียนจะเริ่มเรียนไม่เหมือนกัน อาจทำให้ผู้เรียนที่มาทีหลัง เกิดความท้อแท้ และครูผู้สอน ต้องรับภาระมากในการสอน เพราะผู้เรียนจะเรียนไม่เหมือนกัน การสอนต้องสอนเป็นรายบุคคลผู้เรียนอาจไม่ได้รับความรู้อย่างเต็มที่ ในด้านการประเมินผล ผู้บริหารมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ในการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลตนเอง ในส่วนที่เห็นด้วย เพราะ ผู้เรียนควรได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของเขา ในการชี้แจงให้ครูยอมรับในความสามารถ แต่ผู้เรียนก็ต้องให้ความเป็นธรรม ทั้งตัวเอง และการตัดสินของครูผู้สอนด้วย ผู้ใหญ่ไม่ชอบการสอบ ดังนั้นจึงควรให้เขาได้ประเมินผลตัวเอง โดยใช้กระบวนการอย่างอื่น และที่ไม่เห็นด้วย เพราะ

ผู้เรียนอาจไม่ยอมรับผลการตัดสินและเข้าข้างตนเอง การประเมินผลความสำเร็จของผู้เรียนควรคำนึงถึงความพึงพอใจในการเข้าร่วมในกระบวนการเรียนการสอนด้วย ผู้บริหารเห็นว่าควรคำนึงถึงบ้าง เพราะความตั้งใจจะทำให้ผลงานออกมาดี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งบางคนไม่ต้องใช้ความตั้งใจมาก ผลงานอาจออกมาดี เท่ากับคนที่มีความตั้งใจก็ได้ ครูต้องเป็นผู้พิจารณาตัดสินเอง

โดยสรุป

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ในสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขาอาชีพทั้ง 6 แห่ง เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนสาขาอาชีพ พบว่า มีจุดมุ่งหมายที่เหมือนกันคือ เพื่อส่งเสริมให้คนมีงานทำเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม การเปิดสอนมีทั้งภาคปกติและภาคค่ำ มีระยะเวลาเรียนของแต่ละหลักสูตรตั้งแต่ 180 ชั่วโมง จนถึง 1 ปี การจัดทำหลักสูตร ส่วนใหญ่ สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดเนื้อหาที่จะสอนเอง กรมการศึกษานอกโรงเรียนจะช่วยในการจัดทำ การจัดรายวิชา ในหลักสูตร ส่วนใหญ่ให้เรียนต่อเนื่องกันจนจบหลักสูตร ครูผู้สอนเป็นผู้ชำนาญการในวิชาชีพนั้น ๆ มาสอน การสอนเป็นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยตรง มากกว่าการสอนโดยให้คำแนะนำ ครูผู้สอนเป็นผู้ควบคุมดูแลนักศึกษาในทุก ๆ ด้าน เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ปกครองตนเองด้วยความรับผิดชอบ การรับสมัครนักศึกษา สถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นผู้กำหนดเองโดยกำหนดอายุ ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกวิชาที่เรียนเอง การเรียนการสอนเป็นภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี การสอนส่วนใหญ่ ยังยึดครูเป็นศูนย์กลาง การเปิดสอนวิชาชีพมี 2 ลักษณะ คือ แบบมีรอบ มีรุ่น และแบบไม่มีรอบ ไม่มีรุ่น ผู้เรียนสามารถมาเรียนเมื่อไรก็ได้ ในด้านการประเมินผล จะพิจารณาจากผลงาน ความตั้งใจของผู้เรียนแต่ละคน ส่วนใหญ่ ครูผู้สอนเป็นผู้ตัดสินผลการเรียนเอง นอกจากนี้ ยังต้องมีระยะเวลาเรียน ไม่ต่ำกว่า 80 % ของเวลาเรียนจึงจะถือว่าจบหลักสูตร

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารทั้ง 6 แห่ง มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยพิจารณาจาก สภาพการเรียนการสอนของแต่ละแห่ง และความเป็นไปได้ของการปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้บริหารทั้ง 6 แห่ง เห็นด้วยกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ว่า ควรจัดขึ้นตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะ ผู้เรียน มาเรียนเพื่อต้องการพัฒนาตนเอง ดังนั้น ผู้เรียนควรเป็นผู้เลือกตัดสินใจเอง ในเรื่องหลักสูตร ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่า หลักสูตรควรมีความยืดหยุ่น สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตาม ความเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนตามสมควร บทบาทของครูที่ควรเป็นผู้ชี้แนะเกี่ยวกับการ เรียนการสอนมากกว่าจะเป็นผู้สอน ส่วนใหญ่ผู้บริหารไม่ค่อยคำนึงถึง แต่ต้องการให้ครูมีความ รู้ในเรื่องที่สอนและเป็นผู้ควบคุมดูแลนักศึกษาในทุก ๆ ด้านมากกว่า ส่วนการเปิดโอกาสให้ผู้ เรียนได้ปกครองตนเอง มีเสรีภาพที่จะทำในสิ่งที่ต้องการ ผู้บริหารมีความเห็นว่า เป็นเรื่อง ที่ดีและไม่ดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนเองว่า มีความรับผิดชอบมากแค่ไหน สำหรับการเรียน การสอน ที่เปิดกว้างให้แก่ผู้เรียนในการมาเรียนเมื่อไรก็ได้ ส่วนใหญ่ ผู้บริหารไม่เห็นด้วย เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับ ระเบียบของการเปิดสอนวิชาชีพ วิทยากร อาคารสถานที่ และ ความรับผิดชอบในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน ส่วนการประเมินผลโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการประเมินผลตนเอง ผู้บริหารเห็นว่าควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมได้บ้าง ถ้าผู้เรียนไม่เข้า ข้างตัวเอง ยอมรับฟังผลการตัดสินของผู้สอนและในการประเมินผลการเรียน ผู้บริหารมีความ เห็นว่า ควรคำนึงถึง ความตั้งใจของผู้เรียนประกอบด้วย เพราะ จะทำให้ผู้เรียนมีความ พยายามในการทำผลงานให้ดียิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 สภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขาอาชีพ ที่สอดคล้องกับแนวปรัชญาการศึกษาวิถีชีวิตวิถีนิคม จากการสังเกตการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ข้อมูลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน ในชั้นเรียนของสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขาอาชีพทั้ง 6 แห่ง ตามรายการพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแนวปรัชญาการศึกษาวิถีชีวิตวิถีนิคม จากการสังเกตการเรียนการสอนใน 6 สาขาวิชาชีพ คือ การออกแบบเสื้อ การตัดเสื้อช่างซ่อมเครื่องไฟฟ้า การประดิษฐ์ดอกไม้ การปักเสดิ้ง และงานจิตรกรรม นำมาวิเคราะห์ในภาพรวมโดยการบรรยายตามข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการโดยพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไป
2. บทบาทครู
3. บทบาทผู้เรียน
4. การเรียนการสอน

1. สภาพทั่วไป

สถานศึกษาที่เปิดสอนสาขาอาชีพ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่ผู้วิจัยได้ไปสังเกตจำนวน 6 แห่ง จะมีทั้งที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนดำเนินการเองโดยศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐบาล จำนวน 4 แห่ง และเอกชน
1 แห่ง เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา 3 แห่งและไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการ
ศึกษา 3 แห่ง การเปิดสอนวิชาชีพ เป็นหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นตั้งแต่ 180 ชั่วโมง 3 เดือน
จนถึง 1 ปี ตามความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา การจัดชั้นเรียน จัดเป็นห้องละ 10-20 คน
การดำเนินงานด้านการสอนมี 2 ลักษณะ คือ

1. การเปิดสอนโดยกำหนดระยะเวลาเรียนตลอดหลักสูตร

ลักษณะการเปิดสอนมีการกำหนดระยะเวลาเรียนไว้แน่นอน เป็นการสอนแบบ
มีรอบ มีรุ่น กำหนดระยะเวลาในการรับสมัคร ระยะเวลาเรียนตลอดหลักสูตรแยกเป็นราย
วิชาและเรียนต่อเนื่องกัน ต้องเรียนครบทุกรายวิชาจึงจบหลักสูตร ระยะเวลาของหลักสูตร
มี 3 เดือน 1 ปี จนถึง 2 ปี ขึ้นอยู่กับสถานศึกษาจะกำหนด

2. การเปิดสอนแบบรายวิชา

การจัดการเรียนการสอน ไม่กำหนดระยะเวลาที่แน่นอน เป็นการสอนแบบไม่มีรุ่น ผู้เรียนสามารถมาสมัครเรียนช่วงเวลาไหนของหลักสูตรก็ได้ หลักสูตรจัดเป็นรายวิชาย่อย ๆ จบในตัวเอง ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรายวิชาที่ตนเองสนใจซึ่งไม่จำเป็นต้องเรียนครบทุกรายวิชาในหลักสูตรก็ถือว่าจบหลักสูตรของรายวิชานั้น ๆ

2. บทบาทครู

ครูผู้สอนวิชาชีพ ในสถานศึกษา ที่เปิดสอนสายอาชีพ จะมีทั้งวิทยากรประจำ คือ ข้าราชการของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และวิทยากรชั่วคราว ได้แก่ ข้าราชการ สังกัดหน่วยงานอื่นหรือผู้ที่มีความชำนาญในวิชาชีพนั้น ๆ ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของครูผู้สอนที่สอดคล้องกับแนวปรัชญาการศึกษาที่อิทธิภาวนิยม ดังนี้ คือ

- 2.1 ครูให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำงานของตนเอง
- 2.2 ครูให้ความสนใจแก่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง
- 2.3 ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่
- 2.4 ครูมีความรู้ในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี
- 2.5 ครูทำหน้าที่ชี้แนะ เพื่อให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2.6 ครูเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้เรียน
- 2.7 ครูมีความเป็นตัวของตัวเองในการสอน
- 2.8 ครูเสนอวิธีการทำงานหลาย ๆ แบบเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นแนวทางในการเลือก
- 2.9 ครูและผู้เรียนมีความเสมอภาคกันในการแสดงความรู้ ความคิดเห็นในเนื้อหาวิชา
- 2.10 ครูให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นที่แท้จริงออกมาในชั้นเรียน
- 2.11 ครูให้ความสนใจในคำถาม และปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียน
- 2.12 ครูทำการตัดสินใจผลการเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.13 ครูใช้วิธีการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนมากกว่าการสอนเพียงอย่างเดียว

2.14 ครูให้ข้อชี้แนะในเรื่องต่าง ๆ แก่ผู้เรียนโดยไม่มีการบังคับให้ผู้เรียนคล้อยตาม

การสังเกตบทบาทครู ครูผู้สอนวิชาชีพส่วนใหญ่ เป็นผู้ชำนาญการในสาขาวิชาชีพนั้น ๆ บทบาทของครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้มากกว่าผู้ชี้แนะเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่เรียน ซึ่งขึ้นอยู่กับ ลักษณะของวิชาชีพและลักษณะการเรียนการสอน ว่าเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยตนเองมากน้อยเพียงใด จากรายการพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสังเกต ส่วนใหญ่ ครูให้เสรีภาพแก่ผู้เรียน ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำงานของตนเองพอสมควร เช่น การลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนจะทำงานอะไรก่อนก็ได้ตามวิธีการของตน แต่ต้องเป็นงานที่เกี่ยวกับรายวิชาที่เรียนในขณะนั้น ผู้เรียนจะได้รับความสนใจจากครูอย่างทั่วถึง เนื่องจากการสอนวิชาชีพ เน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ลักษณะการสอน เน้นที่รายบุคคล ครูจะช่วยผู้เรียนในการแก้ปัญหาในการเรียนโดยการแนะนำ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนเอง ในการแก้ปัญหา มากกว่าให้ผู้เรียนคิดเอง ครูมีความรู้ในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี ซึ่งมีทั้งผู้ที่จบการศึกษาในสาขาวิชาที่สอน และผู้ที่ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ อยู่แล้วมาสอน ครูให้สิทธิเสรีภาพแก่ผู้เรียน ตามสมควร เช่น การเข้าชั้นเรียน มีการยืดหยุ่น ในเรื่องของเวลา การทำงานในชั้นเรียน ครูมีความเป็นตัวของตัวเองในการสอน โดยอาศัยประสบการณ์การทำงานของตนเอง การสอนเป็นการสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม บางครั้ง มีการเสนอวิธีการทำงานหลาย ๆ แบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้และเลือกใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ หรืออาจจะเสนอเพียงวิธีเดียว ในการเรียน ผู้เรียนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้ตามสมควร โดยการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันแต่ต้องไม่ขัดแย้งในสิ่งที่ครูสอน การแสดงความรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาที่เรียนในชั้นเรียน ส่วนใหญ่เกิดขึ้นน้อยมาก เนื่องจากครูผู้สอนไม่ให้อิสระในเรื่องนี้เท่าที่ควร ครูให้ความสนใจในปัญหาของผู้เรียน โดยช่วยแนะนำแนวทางแก้ไข การประเมินผลงานของผู้เรียน ครูคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลด้วย เช่น ด้านฝีมือ ความตั้งใจในการทำงาน วิชาต่าง ๆ ที่ครูสอน จะเป็นงานที่ครูได้ปฏิบัติอยู่แล้ว เมื่อผู้เรียนมีปัญหาในการเรียน ครูจะชี้ให้เห็นข้อบกพร่องและให้คำแนะนำ ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะปฏิบัติตาม

3. บทบาทผู้เรียน

ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับแนวปรัชญาการศึกษาหลักทฤษฎีจิตวิทยานิยม ดังนี้ คือ

- 3.1 ผู้เรียนมีโอกาสได้ปกครองตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
- 3.2 ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง
- 3.3 ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนสิ่งที่ต้องการ
- 3.4 ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ด้วยความพร้อม
- 3.5 ผู้เรียนมีการพิจารณาและแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงานด้วยตนเอง
- 3.6 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลด้วยตนเอง
- 3.7 ผู้เรียนมีเสรีภาพในการเรียนรู้ด้วยวิธีการของตนเอง
- 3.8 ผู้เรียนมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง

ว่าถูกต้อง

- 3.9 ผู้เรียนเสนอทัศนคติต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้

ซึ่งกันและกัน

การสังเกตบทบาทผู้เรียน ผู้เรียนในสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขาอาชีพ มีความแตกต่างกันในด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษา บางแห่งเป็นหญิงทั้งหมด ชายทั้งหมด หรือมีทั้งหญิงและชาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระเบียบของแต่ละแห่งและลักษณะของวิชาชีพ แต่ลักษณะที่แตกต่างกันมาก คือ อายุของผู้เรียน คือมีทั้งเด็ก วัยรุ่นและผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่ ครูให้ผู้เรียนได้ปกครองตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นและระเบียบที่สถานศึกษาวางไว้ เมื่อผู้เรียนทำผิดครูจะตักเตือน และทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ผู้เรียนมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง แต่ยังไม่ค่อยมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตัวเอง ส่วนใหญ่จะทำตามความพอใจของตัวเองโดยเฉพาะผู้ใหญ่ ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนสิ่งที่ตนเองต้องการ เพราะ การเปิดสอนวิชาชีพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้เลือกก่อนที่จะตัดสินใจเรียน การเรียนเน้นภาคปฏิบัติ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ตามรายวิชาที่เรียนในวันนั้นด้วยความพร้อม เพราะ ส่วนใหญ่ มีการกำหนดรายละเอียดของรายวิชาย่อย ในแต่ละวันไว้แล้ว การทำงาน ครูจะเป็นผู้พิจารณาผลงานของผู้เรียน โดยชี้แจงข้อบกพร่อง และให้ผู้เรียนไปแก้ไข ในการประเมินผลการเรียน ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วม ในการประเมินผลงานของตนเองหรือของผู้เรียนคนอื่น ๆ ครูจะเป็นผู้พิจารณา และตัดสินผลการเรียน จากผลงานของ

ผู้เรียนแต่ละคนเอง โดยพิจารณาที่ความตั้งใจและ ความรับผิดชอบในการทำงานของผู้เรียน ประกอบด้วย ในการเรียนการสอน ผู้เรียนมีการเสนอที่สนะต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่เรียนบ้างเล็กน้อย โดยเฉพาะผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้นมาบ้างแล้ว

4. การเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวปรัชญาการศึกษาหลักที่ อุดมภิพานิยม ดังนี้ คือ

- 4.1 การสอนเป็นการมุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน
- 4.2 การทำกิจกรรมต่าง ๆ เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียนเอง
- 4.3 การสอนของครูเป็นการมุ่งให้ผู้เรียนทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง
- 4.4 การสอนของครูจะคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนแต่ละคน
- 4.5 การปกครองชั้นเรียนมีความเหมาะสมตามสภาพของผู้เรียนและผู้เรียน

ยอมรับ

- 4.6 บรรยากาศในห้องเรียนเป็นแบบกันเอง
- 4.7 ความมีระเบียบวินัยในชั้นเรียนเกิดจากความรับผิดชอบของผู้เรียนเอง

ไม่มีการบังคับ

การจัดการเรียนการสอน จัดเป็นห้องเรียน ห้องละไม่เกิน 15 คน จะมีทั้งที่เรียนเป็นกลุ่ม เช่น การจัดดอกไม้ในงานพิธี และการเรียนเป็นรายบุคคล เช่น การปักสะติง การตัดเสื้อ การเขียนลาย ฯลฯ การสอนมุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน เนื่องจาก การสอนเป็นภาคปฏิบัติ ดังนั้น ผู้เรียนจึงสามารถฝึกฝีมือในสิ่งที่เรียนได้อย่างสม่ำเสมอ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านการเรียน มีทั้งความสมัครใจของผู้เรียนเอง และการทำตามในสิ่งที่ครูสอน ส่วนกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียนการสอน ต้องมาจากความสมัครใจของผู้เรียนเป็นอันดับแรก แต่บางครั้งก็จะใช้วิธีการบังคับ ถ้าผู้เรียนขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ในการเรียน ผู้เรียนต้องทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง การสอนวิชาชีพ นอกจากการสาธิตแล้ว ครูต้องแนะนำเป็นรายบุคคลด้วย การปกครองชั้นเรียน ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนปกครองกันเอง แต่ต้องไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หรือขัดต่อระเบียบของสถานศึกษา ซึ่งการที่ผู้เรียน มีวัยต่างกัน ระเบียบบางอย่างอาจเหมาะสมกับวัยเด็กและวัยรุ่นแต่ไม่เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่ เช่น การมาเรียน ตรงตามเวลาสม่ำเสมอ ผู้ใหญ่อาจจะมีภาระมากกว่าเด็กและวัยรุ่น การมา

เรียนจึงไม่ค่อยตรงตามเวลามากนัก บรรยากาศในห้องเรียน ส่วนใหญ่เป็นแบบกันเอง ครู และผู้เรียนมีความเสมอภาคกัน แต่บางแห่งก็ยังเหมือนกับโรงเรียนภาคปกติ ที่ผู้เรียนต้องให้ความเคารพเชื่อฟังครู ความมีระเบียบวินัยอยู่ที่ความรับผิดชอบในหน้าที่ของผู้เรียนด้วย ซึ่งบางครั้งก็ต้องมีการบังคับ เมื่อผู้เรียนขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตัวเอง

โดยสรุป

การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขาอาชีพ ส่วนใหญ่มีลักษณะการเปิดสอนที่คล้ายคลึงกัน คือ เปิดเป็นแผนกวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ ลักษณะของหลักสูตร เป็นรายวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนให้ครบทุกรายวิชาในหลักสูตร จึงถือว่าจบหลักสูตร ซึ่งเป็นการสอนแบบมีรอบมีรุ่น ส่วนการสอนแบบไม่มีรุ่นผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรายวิชาใดก็ได้ ตามที่ต้องการ หลักสูตรจัดเป็นรายวิชาย่อย ๆ จบในตัวเอง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเรียนครบทุกรายวิชาในหลักสูตร ก็ถือว่าจบหลักสูตรของรายวิชาย่อยนั้น การเปิดสอนวิชาชีพ มีทั้งภาครัฐบาลและเอกชนมาเป็นผู้ดำเนินการ ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้ชำนาญการเกี่ยวกับวิชาชีพนั้น ๆ การสอน ครูเป็นผู้จำกัดและให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง พร้อมทั้งให้คำแนะนำและชี้แจงข้อบกพร่องแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้เรียนได้แก้ไขข้อบกพร่องด้วยตนเอง การประเมินผลจะพิจารณาจากผลงาน ความตั้งใจ และความรับผิดชอบในการทำงานของผู้เรียนประกอบกัน ครูให้อิสระแก่ผู้เรียนในการปกครองตนเอง แต่ต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือขัดต่อระเบียบของสถานศึกษา ซึ่งผู้เรียนทุกคนยอมรับ ผู้เรียนในสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสังเกต มีความแตกต่างกันในเรื่องอายุ ซึ่งมีตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่ ผู้เรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าตัดสินใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ที่คิดว่าถูกต้อง แต่ในด้านความรับผิดชอบยังมีน้อย ส่วนใหญ่ทำตามใจตัวเองเป็นสำคัญ การเรียน ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติเองทุกอย่าง รวมทั้งการแก้ไขงานที่บกพร่อง โดยครูเป็นผู้แก้ปัญหา และแนะนำวิธีการแก้ไขให้แกผู้เรียน ส่วนการเสนอแนะเกี่ยวกับวิชาที่เรียน มีขึ้นเฉพาะผู้ใหญ่ที่มีความรู้ และประสบการณ์มาบ้างแล้วเท่านั้น การเรียนการสอน มุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการฝึกฝนให้ทำเป็นและให้เกิดความชำนาญในวิชาชีพที่เรียน ในการสอนครูกำหนดถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน โดยการให้คำแนะนำเมื่อผู้เรียนเรียนไม่ทัน หรือมีปัญหาในการทำงานเป็นรายบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน ส่วนใหญ่เป็นแบบกันเอง